

RADA EUROPY
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA

SEKCJA CZWARTA

SPRAWA P.P. v. POLAND

(skarga nr 8677/03)

WYROK

STRASBURG

8 STYCZNIA 2008

PRAWOMOCNY

08/04/2008

Wyrok ten stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi przez artykuł 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed jego opublikowaniem w ostatecznej wersji.

W sprawie P.P. p. Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja) zasiadając jako Izba składająca się z następujących sędziów:

Nicolas Bratza, *Przewodniczący*

Joseph Casadevall,

Giovanni Bonello,

Kristaq Traja,

Javier Borrego Borrego,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović, *sędziowie*,

oraz Pan Fatoş Aracı, Zastępca Przewodniczącego Sekcji,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 grudnia 2007 r,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 8677/03) wniesionej w dniu 24 lutego 2003 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na podstawie artykułu 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”), przez obywatela Włoch, Pana P.P („skarżący”). Przewodniczący przychylił się do prośby skarżącego o niepodawanie do publicznej wiadomości jego danych osobowych (Zasada 47 § Regulaminu Trybunału).

2. Skarżący był reprezentowany przez Pana D. Mascia, adwokata praktykującego w Weronie, we Włoszech. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołasiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Rząd Włoch, który brał udział w postępowaniu na prawach strony trzeciej (na podstawie przepisów Artykułu 36§1 Konwencji oraz Zasady 44 Regulaminu Trybunału), był reprezentowany przez Pana Ivo Maria Braguglia- swojego Pełnomocnika.

1. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie Artykułów 6 §1 oraz 8 Konwencji z powodu nieskuteczności egzekucji decyzji dotyczących powrotu jego córek, które zostały uprowadzone przez matkę do Polski.

4. W dniu 24 stycznia 2006 Rząd uznał skargę za dopuszczalną.

5. Zarówno skarżący jaki i Rząd przedstawili swoje stanowisko co do meritum sprawy (zasada 59 § 1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI FAKTYCZNE SPRAWY

2. Skarżący mieszka w Torri di Quartesolo, we Włoszech.

7. W 1991 r. zawarł związek małżeński z polką, Panią K.P.. W 1992 r. K.P. urodziła ich pierwszą córkę A. a w 1996 r. przyszła na świat druga córka B.. Rodzina zamieszkała we Włoszech.

A. Uprowadzenie dzieci skarżącego

3. W lecie 1999 r. K.P. zabrała A i B. na wakacje do Polski. Następnie nie wróciła z powrotem do Włoch i została z dziećmi w Polsce.

9. We wrześniu 1999 r. K.P. złożyła w Sądzie Okręgowym w Poznaniu pozew o rozwód.

10. W dniu 6 września 1999 r. skarżący złożył w Ministerstwie Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej – występującym jako centralny organ realizującym Konwencję haską w sprawie cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicą (zwaną dalej „Konwencją haską”) - wniosek o pomoc w zabezpieczeniu powrotu dzieci do kraju.

11. W dniu 11 października 1999 r. Sąd dla Nieletnich w Wenecji przychylił się do wniosku złożonego przez skarżącego i wydał tymczasowy nakaz przyznania mu opieki nad A. i B..

12. W dniu 9 listopada 1999 r. Sąd rejonowy w Poznaniu wydał tymczasowy nakaz pozostania A. i B. w Polsce na czas trwania postępowania dotyczącego powrotu dzieci do Włoch.

B. Przyznanie prawa do widzenia się z dziećmi

4. W dniu 14 listopada 1999 r. skarżący złożył w Sądzie Rejonowym w Poznaniu wniosek o przyznanie mu prawa do widzenia dzieci.

5. Dnia 17 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do wniosku skarżącego przyznając mu prawo do widywania dzieci. Konkretnie, otrzymał możliwość spotykania się z dziećmi 4 razy w miesiącu oraz zabierania ich poza mieszkanie, w którym przebywały wraz z matką. K.P. odwołała się od tej decyzji lecz jej zażalenie zostało oddalone w dniu 14 grudnia 1999 r. Utrudniała jednak przebieg wizyt, w związku z tym w trakcie trzech kolejnych miesięcy skarżący był zmuszony trzykrotnie spotykać się z dziećmi w towarzystwie funkcjonariuszy policji w celu zabezpieczenia swoich praw do odwiedzin.

6. W dniu 19 listopada 1999 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. dotyczący połączenia do wspólnego rozpoznania postępowania dotyczącego zwrotu dzieci ze sprawa rozwodową lub ewentualnym zawieszeniu tego postępowania, podając następujące uzasadnienie swojej decyzji:

“ Z dyspozycji Art. 16 Konwencji haskiej wynika, że po otrzymaniu zawiadomienia o bezprawnym uprowadzeniu lub zatrzymaniu dziecka w rozumieniu Art. 3 władze sądowe lub administracyjne umawiającego się Państwa, do którego dziecko zostało uprowadzone lub w którym zostało zatrzymane, nie będą mogły decydować merytorycznie o prawie do opieki dopóki nie zostanie ustalone, że wymogi określone w tej Konwencji co do zwrotu dziecka zostały spełnione. Z tych względów Sąd zawiadomił Sąd Okręgowy o konieczności zawieszenia postępowania w sprawie rozwodowej.”

C. Postępowanie dotyczące zwrotu dzieci

7. Na rozprawie przeprowadzonej w dniu 26 listopada 1999 r. sąd zdecydował się wystąpić o opinię biegłych.

8. W dniu 11 stycznia 2000 *Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny* w Poznaniu przedstawił sądowi opinię odnosząc się do zapytania czy dobro małoletnich dzieci A. i B. nie zostanie zagrożone w sytuacji zarządzenia wydania ich ojcu do Włoch. Opinia zawierała poniższe konkluzje:

- 1) „Dobro małoletniej A i B. nie zostanie zagrożone w przypadku ich powrotu do Włoch razem z matką. Wydanie dzieci tylko ojcu byłoby powtórzeniem nieprawidłowej sytuacji jaka ma miejsce obecnie. Ponadto uwzględniając wiek dzieci, a szczególnie małoletniej B., pozbawienie jej stałej obecności matki byłoby pozbawieniem jej istotnych potrzeb rozwojowych związanych z osobą matki
- 2) Możliwość pozostania dzieci pod opieką matki w Polsce można rozważać jedynie w przypadku zapewnienia małoletnim szerszego udziału ojca w ich życiu, w tym swobodnych-bez udziału osób trzecich- kontaktów z ojcem. Jednak dotychczasowa postawa matki nie daje gwarancji by to prawo i potrzeba dzieci było przestrzegane i zaspokajane.”

9. W dniu 7 lutego 2000 Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do wniosku skarżącego i nakazał K.P. wydanie dzieci ich ojcu. Sąd orzekł, że zabranie z domu dziewczynek A i B. było niezgodne z postanowieniami Artykułu 3 Konwencji haskiej. Pani K.P. wniosła odwołanie od tego wyroku do Sądu Okręgowego w Poznaniu.

19. W dniu 15 maja 2000 r. Sąd dla nieletnich w Wenecji przyznał skarżącemu opiekę nad A i B i wydał nakaz ich powrotu do Włoch.

10. Dnia 2 oraz 16 czerwca 2000 Sąd Okręgowy w Poznaniu przeprowadził rozprawy. Podczas drugiej z nich przychylił się do apelacji

złożonej przez K.P., uchylił zaskarżony wyrok z dnia 7 lutego 2000 r. i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd rejonowy.

11. W dniu 21 października 2000 sąd odbył posiedzenie na którym nakazał biegłym sporządzenie nowej opinii.

22. W dniu 20 listopada 2000 *Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny* w Poznaniu przedłożył Sądowi Rejonowemu w Poznaniu opinię, która formułowała następujące wnioski:

1. Powrót dzieci do Włoch bez matki będzie dla nich sytuacją trudną, a więc pewnego rodzaju szkodą. Zespół biegłych zwraca uwagę, iż jest to tego rodzaju szkoda, której doświadczają dzieci wzrastające w rozłące z jednym z rodziców. Dlatego też proponując najbardziej korzystne dla małoletnich rozwiązanie ich sytuacji życiowej proponowaliśmy w poprzedniej opinii by dziewczynki wróciły z matką do Włoch (...).

2. Rozważając zakres i jakość szkód dla małoletnich wynikający z ich powrotu do Włoch bez matki uważamy, że:

- Nie zachodzi zagrożenie szkody fizycznej ponieważ warunki bytowo-opiekuńcze we Włoszech jakie może zapewnić ojciec są właściwe (..);

- małoletnie są związane emocjonalnie z matką i będą przeżywały jej brak nie mogąc zaspokoić swoich potrzeb rozwojowych związanych z osobą matki, co będzie stanowić dla nich szkodę psychiczną,

3. Oceniając całokształt problemów dzieci związanych z powrotem do Włoch bez matki uważamy, że nie narazi to je na takie szkody, które byłyby nie do zniesienia przez dzieci ponieważ:

- wracają do ojca, z którym są związane emocjonalnie,

- czują się do niego przynależne i w swej ojcowskiej roli był on dla nich znaczący (..)

- wracają do środowiska, z którym wzrastały, znanego im otoczenia co będzie sprzyjało ich ponownej readaptacji;

- małoletnia [B] wchodzi w taki wiek rozwojowy, w którym znaczenia nabierają kontakty rówieśnicze i jej potrzeby nie są zaspokojone wyłącznie na terenie rodziny, wzrasta również w tym okresie rola ojca;

- możliwości przystosowawcze małoletniej [A] z uwagi na wiek są większe niż jej młodszej siostry tym bardziej, że skupia ona swoją uwagę na funkcjonowaniu w życiu szkolnym (...);

- obydwie małoletnie są prawidłowo rozwinięte psychofizycznie i nie wymagają specyficznych warunków poza ogólnymi odnośnie rozwoju i wychowania.

4. Żadna z małoletnich ze względu na wiek nie osiągnęła takiego stopnia dojrzałości by można uwzględnić ich opinię z kim chcą mieszkać. Poza niedojrzałością małoletnich istotnym czynnikiem zakłócający wartość diagnostyczną ich poglądów w tej sprawie są oddziaływania jakim są poddawane

w aktualnych warunkach wychowawczych uniemożliwiających suwerenną ocenę swych potrzeb uczuciowych odnośnie obojga rodziców. (...).”

12. W dniu 10 grudnia 2000 Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny w Poznaniu przedstawił dodatkową opinię. Eksperci zostali także przesłuchani 4 oraz 5 stycznia 2001 r.

13. W dniu 5 stycznia 2001 Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do wniosku skarżącego o wydanie małoletnich dzieci i nakazał uczestniczkę postępowania Pani K.P. wydanie dzieci ich ojcu. Sąd stwierdził, iż K.P. bezprawnie zatrzymała dzieci przy sobie. Zauważył również:

“ Sąd zwraca też uwagę, iż uczestniczka [K.P.] nie przestrzega porządku prawnego w Polsce skoro nie stosuje się do prawomocnego postanowienia sądu regulującego kontakty ojca z dziećmi (nie pozwala ojcu na zabieranie dzieci poza miejsce ich pobytu). W ten sposób dzieci nie mają możliwości obcowania z ojcem, którego udział w procesie wychowawczym został naruszony.”

(...)

Ubocznie sąd zauważa, że nie dopatrywał się w zachowaniu wnioskodawcy naruszenia powagi sądu, uznał bowiem, że jego gorzkie uwagi kierowane pod adresem Wymiaru Sprawiedliwości były podyktowane rozpaczą i rozgoryczeniem ojca tym bardziej uzasadnionymi, jako, że proces niniejszy toczy się już półtora roku, a uczestniczka [K.P.] nadal nie przestrzega postanowienia sądu w przedmiocie uregulowania kontaktów ojca z dziećmi.

14. Pani K.P. odwołała się od powyższego postanowienia 5 stycznia 2001r., lecz Sąd Okręgowy w Poznaniu w dniu 1 czerwca 2001 oddalił jej zażalenie. Dnia 8 czerwca 2001 sąd nadał swej decyzji klauzulę wykonalności.

15. K.P. złożyła kasację od postanowienia sądu z dnia 1 czerwca 2001, jednak została ona odrzucona z powodu braku podstaw prawnych do jej wniesienia.

D. Pierwsza próba wykonania decyzji sądu

16. W dniu 19 lipca 2001 skarżący zażądał wykonania ostatecznej decyzji sądu z 5 stycznia 2001. W dniu 10 września 2001 komornik sądowy zakazał K.P. zwrot dzieci skarżącemu w terminie jednego tygodnia. Dnia 27 grudnia 2001 sąd nakazał komornikowi wykonanie decyzji sądu. Z powodu niepodporządkowania się przez K.P. decyzji, w dniu 31 grudnia 2001, komornik umorzył postępowanie egzekucyjne.

17. W dniu 29 października 2001 Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. o wstrzymanie egzekucji ostatecznej decyzji sądu.

18. W dniu 8 stycznia 2002 Sąd Rejonowy w Poznaniu nakazał kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie A i B matce zgodnie z postanowieniami Art. 598⁶ Kodeksu Postępowania Cywilnego.

19. W dniu 8 stycznia 2002 r. dwóch kuratorów sądowych w asyście oficerów policji oraz w towarzystwie przedstawiciela włoskiej ambasady odwiedzili trzy różne domy szukając dziewczynek A i B. Skarżący był również obecny. W żadnym z miejsc nie udało się odnaleźć dzieci. Mimo istnienia pewnych wskazówek, iż dzieci mogły znajdować się w drugim z domów funkcjonariusze policji odmówili spełnienia wniosku kuratorów o wejście do drugiego z nich, z powodu braku nakazu przeszukania.

20. W dniu 16 stycznia 2002 K.P. odwołała się od nakazu egzekucji z 8 stycznia 2002, lecz jej odwołanie zostało w dniu 1 lutego 2002 odrzucone jako niezgodne z prawem. Jej zażalenie na powyższe postanowienie sądu zostało odrzucone w dniu 27 maja 2002.

21. W dniu 17 stycznia 2002 kurator sądowy wniósł do Prokuratury Okręgowej w Poznaniu wniosek o wszczęcie postępowania karnego przeciwko K.P. zarzucając jej uprowadzenie zgodnie z postanowieniami Artykułu 211 Kodeksu Karnego.

22. K.P. wniosła do Sądu Rejonowego w Poznaniu wniosek o wyłączenie sędziego B.B., który jednak został ostatecznie oddalony w dniu 6 sierpnia 2002.

E. Kolejne próby wyegzekwowania nakazu sądowego

23. W dniu 31 stycznia 2002 dwóch kuratorów w asyście funkcjonariuszy policji oraz przedstawiciela Ambasady Włoch podjęli kolejną próbę wyegzekwowania nakazu sądowego. W domu, który odwiedzili, nie zastali jednak ani K.P. ani dzieci.

24. W dniu 10 lipca oraz 30 września 2002 kurator poinformował sąd zajmujący się sprawą, że podejmowane przez niego próby uzyskania informacji co do miejsca pobytu dzieci pozostają bezskuteczne. W dniu 19 września 2002 złożył zapytanie czy A. uczęszcza na lekcje. Dnia 7 października 2002 Dyrektor szkoły potwierdził, iż K.P. zapłaciła czesne, jednakże z powodu choroby, A. nie uczęszczała na zajęcia.

25. W dniu 18 października 2002 policja przekazała sądowi informację na temat miejsca pobytu matki wraz z dziećmi. Kurator udał się pod wskazany adres w dniu 21 października 2002 jednak nie było tam dzieci.

26. Najwyraźniej, w dniu 7 stycznia 2003 K.P. zaproponowała skarżącemu zawarcie ugody. Skarżący odmówił.

27. W dniu 27 stycznia 2003 kurator sądowy podjął kolejną próbę odebrania dzieci z miejsca ich ostatniego pobytu, jednakże bezskutecznie z uwagi na nieobecność dzieci.

28. W dniu 28 stycznia 2003 Sąd Rejonowy w Poznaniu nakazał wydanie dzieci kuratorowi w każdym czasie. W dniu 29 stycznia 2003 r. dokonał on kolejnej nieudanej próby wykonania tego nakazu.

29. W lutym 2003 Sąd Rejonowy zwrócił się do szeregu instytucji o przekazanie informacji dotyczących pobytu K.P. oraz dzieci.

30. W dniu 13 lutego 2003 Prokuratura Rejonowa w Poznaniu umorzyła postępowanie karne przeciwko K.P., w którym postawiono jej zarzuty uprowadzenia oraz ukrywania A i B, z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynu.

W dniu 25 września 2003 Sąd Rejonowy w Poznaniu oddalił zażalenie skarżącego na decyzję prokuratury z dnia 13 lutego 2003 o umorzeniu postępowania karnego przeciwko K.P., w którym zarzucono jej uprowadzenie oraz ukrywanie się z A oraz B.

F. Ostatnia próba wykonania nakazu sądowego

31. W dniu 6 kwietnia 2003, w celu wyegzekwowania decyzji sądu, dwóch kuratorów sądowych, w asyście funkcjonariuszy policji, przedstawiciela ambasady Włoch, weszło na teren nieruchomości znajdującej się w B.M. Nieruchomość składała się z domu wolnostojącego oraz działki ziemi, znajdującej się w lesie i należała do lokalnego leśniczego. Dom został otoczony przez funkcjonariuszy policji, K.P. jej siostra oraz A. i B. znajdowały się w środku. Kiedy kuratorzy wkroczyli do domu dziewczynka A powiedziała, że nie chce wrócić do ojca, a K.P. używając wulgarnych słów, obrażała skarżącego oraz sąd, który zarządził powrót dzieci do Włoch. Następnie, kuratorzy wezwali karetkę pogotowia. Po tym jak lekarz zbadał A i B., kuratorzy, postanowili, że nie wykonają nakazu sądowego. Następnie wraz z policją i przedstawicielem włoskiej ambasady zdecydowali o opuszczeniu miejsca zdarzenia.

32. Natychmiast po tym wydarzeniu, K.P. wraz z A i B. opuściły leśniczówkę i nadal pozostawały w ukryciu, co najmniej do września 2003. Od tamtej pory mieszkają w domu ojca K.P. w P., gdzie dziewczynki uczęszczają do szkoły.

G. Zawieszenie postępowania egzekucyjnego oraz postępowanie dotyczące wzruszenia nakazu wydania dzieci ojcu.

33. W dniu 25 lipca 2003 Sąd Rejonowy w Poznaniu zawiesił postępowanie egzekucyjne w sprawie wydania dzieci skarżącemu. Sąd podał następujące przyczyny swojej decyzji:

“ Dnia 5 stycznia 2001 Sąd Rejonowy w Poznaniu (...) wydał postanowienie w sprawie IX Nsm 469/00 nakazując uczestniczące postępowania [K.P.] wydanie małoletnich [A i B] ich ojcu [P.P.] do Włoch. Orzeczenie zostało wydane na podstawie Konwencji haskiej o uprowadzeniu dziecka za granicę.

Postanowienie zostało zaskarżone. Dnia 1 czerwca 2001 Sąd Okręgowy oddalił apelację uczestniczki [K.P.] i Prokuratora Rejonowego. Obecnie postanowienie jest prawomocne i wykonalne.

Uczestniczka postępowania [K.P.] od ponad dwóch lat ukrywa się z dziećmi i uniemożliwia wykonanie postanowienia. Ostatnio wróciła do swego pierwotnego miejsca zamieszkania i wniosła o zmianę postanowienia w trybie Art. 577 Kodeksu postępowania cywilnego i oddalenie wniosku P.P. o wydanie dzieci.

Sąd nabrał wątpliwości czy dopuszczalne jest dokonanie zmiany postanowienia orzeczonego w trybie Konwencji Haskiej i wydanie orzeczenia przeciwnego na mocy Art. 577 Kodeksu postępowania cywilnego.

W związku z tym, że zagadnienie budzi wątpliwości Sadu,(..) uznaje on za zasadne przekazać tę sprawę jako -budzącą poważne wątpliwości- Sądowi Okręgowemu.

Jednocześnie Sąd do czasu rozstrzygnięcia sprawy wstrzymał egzekucję.”

34. W dniu 2 września 2003 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił zażalenie skarżącego od postanowienia sądu z dnia 25 lipca 2003.

35. W dniu 19 września 2003 Sąd Okręgowy w Poznaniu odrzucił wniosek sądu rejonowego z dnia 25 lipca 2003 i przekazał sprawę do ponownego rozparzenia przez niższą instancję. Sąd stwierdził, że zmiana pierwotnej decyzji sądu o wydaniu nieletnich jest możliwa, jednakże musi opierać się na postanowieniach Konwencji haskiej oraz być zgodna z zasadami odzwierciedlonymi w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i podstawowych wolności. W szczególności, zmiana nakazu wydania nie może być konsekwencją niemożności podjęcia przez władze wszystkich przewidzianych prawem środków, których wykonania racjonalnie można oczekiwać w celu wyegzekwowania postanowienia sądu.

36. W dniu 14 października 2003 Sąd Rejonowy w Poznaniu zdecydował o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego aż do momentu ostatecznego rozstrzygnięcia wniosku K.P. o zmianę postanowienia sądu nakazującego jej zwrócenie dzieci skarżącemu.

37. W dniu 5 stycznia 2004 Sąd Rejonowy w Poznaniu przeprowadził rozprawę w ramach postępowania w przedmiocie wniosku K.P. o zmianę decyzji sądu o zwróceniu dzieci. W jej trakcie sąd wysłuchał wyjaśnień K.P.

38. W dniu 7 marca 2004 skarżący zwrócił się do sądu z wnioskiem o określenie sposobu jego kontaktów z dziećmi. Podczas posiedzenia z 25 października 2004 strony uzgodniły, że skarżący będzie mógł przeprowadzić z A i B. dwie rozmowy telefoniczne w miesiącu. Postanowienia te zostały następnie zmienione dnia 15 kwietnia 2005 przez Sąd Rejonowy w Poznaniu, który zdecydował, że skarżący będzie mógł odwiedzić swoje córki za każdym razem, kiedy przyjedzie do Polski oraz że będzie mógł zabrać je poza miejsce ich pobytu.

39. W dniu 27 marca 2005 skarżący spotkał się ze swoimi córkami po raz pierwszy od 2001 roku. Spotkanie odbyło się w domu ojca K.P. Skarżącemu zezwolono na rozmowę ze starszą córką A., jednakże dziadek, w asyście dwóch ochroniarzy, nie dopuścił skarżącego do wejścia na drugie piętro domu, gdzie miał zobaczyć się ze swoją młodszą córką.

40. Dnia 7 lipca 2005 Sąd Rejonowy w Poznaniu uchylił swoją decyzję z dnia 5 stycznia 2001 i zdecydował, że dzieci nie zostaną skarżącemu zwrócone. Sąd, na podstawie Artykułu 13 Konwencji haskiej, uzasadnił zmianę swoich ostatecznych decyzji zarządzających powrót dzieci do Włoch odnosząc się do szkody psychicznej lub sytuacji nie do zniesienia, na jakie byłyby narażone z powodu powrotu do Włoch. Sąd oparł swoją decyzję na wynikach wizyt, jakie zostały przeprowadzone w miejscu zamieszkania dzieci we wrześniu oraz październiku 2003 r., oraz posłużył się opinią Rodzinnego Ośrodka Diagnostyczno-Konsultacyjnego w Poznaniu z dnia 27 października 2003 r. Sąd uznał, że podczas swojego sześcioletniego pobytu w Polsce, dziewczynki całkowicie zasymilowały się z krajem, posługiwały się płynnie językiem polskim oraz zapomniały swoje życie we Włoszech. Ich emocjonalne relacje z matką były bardzo silne, więź emocjonalna między A i jej ojcem została zaburzona, gdyż dziewczynka odrzuciła go, nie akceptowała go i pragnęła zostać ze swoją matką w Polsce.

Relacje między skarżącym a jego młodszą córką zostały ocenione przez biegłych jako przytłumione. W tych okolicznościach sąd uznał, że dobro dzieci wymaga uchylecia decyzji nakazujących ich powrót do Włoch, gdyż rozdzielenie A i B od ich matki mogło by zagrażać ich zdrowiu psychicznemu oraz naraziłoby je na sytuację nie do zniesienia.

41. W dniu 8 lipca 2005 skarżący, reprezentowany przez swego adwokata, złożył odwołanie od powyższej decyzji.

42. W dniu 11 października 2005 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił apelację skarżącego. Wyrok stał się prawomocny.

43. W dniu 28 listopada 2005 Sąd Rejonowy w Poznaniu podsumował postępowanie egzekucyjne i zdecydował, iż w obliczu orzeczenia z dnia 7 czerwca 2005 postępowanie egzekucyjne w sprawie wykonania nakazu wydania dzieci powinno zostać ostatecznie umorzone.

44. Jednocześnie, sprawą zajmowały się sądy włoskie. W dniu 25 lutego 2005 r. Sąd w Wenecji przyznał skarżącemu całkowite prawo opieki nad A i B. Dnia 28 listopada 2005 Sąd w Wenecji wydał decyzję pozbawiającą K.P. praw rodzicielskich nad A i B. Decyzja jest ostateczna.

H. Nakaz zatrzymania skarżącego

45. W dniu 1 grudnia 1999 r., w ramach toczącego się postępowania rozwodowego wszczętego na wniosek K.P., Sąd Okręgowy w Poznaniu zażądał od skarżącego płacenia alimentów na dzieci w wysokości 1000 zł miesięcznie. Skarżący oświadczył, że został poinformowany o powodach tej decyzji w grudniu 2000 r.

46. W związku z tym, że skarżący nie płacił alimentów, Sąd Rejonowy w Poznaniu, na wniosek K.P., wszczął przeciwko niemu postępowanie karne. Dnia 25 stycznia 2002 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu wydał

postanowienie o zatrzymaniu skarżącego na okres jednego miesiąca. W następstwie tej decyzji prokuratura wydała nakaz jego aresztowania.

47. W dniu 14 października 2002 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu z urzędu uchylił swoją decyzję z dnia 1 grudnia 1999 r.

48. W dniu 20 lipca 2004 r. pełnomocnik skarżącego wniósł o zmianę środka zapobiegawczego nałożonego na jego klienta.

49. Dnia 22 lipca 2004 Prokuratura Rejonowa w Poznaniu oddaliła powyższy wniosek uznając, że środek zapobiegawczy w postaci poręczenia majątkowego nie zapewnia wystarczająco, że skarżący stawi się na wezwanie sądu. Przedmiotowa decyzja została podtrzymana przez Sąd Rejonowy w Poznaniu w dniu 19 października 2004 r.

50. Kolejny wniosek o zniesienie nakazu aresztowania został oddalony przez Prokuraturę Rejonową w Poznaniu. Pełnomocnik skarżącego odwołał się od tej decyzji.

51. W dniu 9 marca 2005 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu przychylił się do zażalenia i zniósł nakaz aresztowania skarżącego. Sąd ustalił, iż powód dla którego został nałożony ten środek zapobiegawczy czyli niemożność ustalenia miejsca zamieszkania skarżącego w Polsce, przestał mieć znaczenie z uwagi na fakt, iż skarżący wyznaczył swojego pełnomocnika do występowania w sprawie. Co więcej, nie zostało w żaden sposób udowodnione, że skarżący będzie się starał uchylić od wymiaru sprawiedliwości.

I. Postępowanie dotyczące alimentów oraz rozvodu

52. W trakcie postępowania o rozwód, w dniu 17 maja 2004 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił wniosek K.P. o zasądzenie od skarżącego alimentów na dzieci. Sąd orzekł, iż skoro K.P. przetrzymuje dzieci w sposób niezgodny z prawem i uniemożliwia wykonanie ostatecznych decyzji sądu, utrzymanie dzieci powinno pozostać jedynie jej odpowiedzialnością.

53. W dniu 7 września 2004 Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił apelację K.P. od tego wyroku.

54. W dniu 1 stycznia 2005 Sąd Okręgowy w Poznaniu oddalił kolejny wniosek złożony przez K.P. o przyznanie jej dzieciom alimentów od skarżącego. Jej apelacja od powyższego wyroku została następnie oddalona w dniu 15 lutego 2005 r. przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

A. Konwencja haska z dnia 25 października 1980 na temat cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

55. Konwencja haska została opublikowana w Dzienniku Ustaw z dnia 25 września 1995 r. Artykuł 7 Konwencji haskiej brzmi następująco:

“Organy centralne powinny ze sobą współdziałać i popierać współpracę między właściwymi władzami w ich odnośnych państwach w celu zapewnienia niezwłocznego powrotu dzieci oraz realizacji innych celów niniejszej konwencji.

W szczególności powinny one bezpośrednio lub przy pomocy jakiegokolwiek pośrednictwa podejmować wszelkie odpowiednie środki w celu:

- a) ustalenia miejsca przebywania dziecka bezprawnie uprowadzonego lub zatrzymanego;
- b) zapobieżenia dalszemu zagrożeniu dla dziecka lub dalszym szkodom dla zainteresowanych stron przez podjęcie lub spowodowanie podjęcia środków tymczasowych;
- c) zapewnienia dobrowolnego wydania dziecka lub doprowadzenia do polubownego rozwiązania sporu;
- d) jeżeli okaże się to potrzebne - wymiany informacji dotyczących sytuacji społecznej dziecka;
- e) przekazywania informacji o charakterze ogólnym dotyczących przepisów ustawodawstwa ich państwa, odnoszących się do stosowania konwencji;
- f) wszczęcia lub ułatwienia wszczęcia postępowania sądowego lub administracyjnego w celu uzyskania powrotu dziecka, a w stosownych wypadkach - ustalenia lub skutecznego wykonywania prawa do odwiedzin;
- g) przyznania lub ułatwienia, w stosownych wypadkach, pomocy sądowej i prawnej, łącznie z udziałem adwokata i doradcy prawnego;
- h) podjęcia niezbędnych działań administracyjnych, jakie mogą być konieczne i pożądane do zapewnienia bezpiecznego powrotu dziecka;
- i) wzajemnego informowania się na temat funkcjonowania konwencji oraz, tak dalece jak to jest możliwe, usuwania wszelkich przeszkód powstałych przy jej stosowaniu.”

56. Zgodnie z treścią Artykułu 11:

„Władze sądowe lub administracyjne każdego Umawiającego się Państwa powinny podejmować niezwłoczne działania w celu powrotu dziecka. Jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wezwanego, z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego, może żądać przedstawienia powodów zwłoki....”

57. Artykuł 13 stanowi jak niżej:

„Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydanie dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że:

- a) osoba, instytucja lub organizacja opiekująca się dzieckiem faktycznie nie wykonywała prawa do opieki w czasie uprowadzenia lub zatrzymania albo zgodziła się lub później wyraziła zgodę na uprowadzenie lub zatrzymanie; lub
- b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w niekorzystnej sytuacji.

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności określonych w niniejszym artykule władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka, dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę państwa miejsca stałego pobytu dziecka.”

B. Polski Kodeks postępowania cywilnego

58. Kodeks Postępowania Cywilnego z 1964 roku w Artykule 577 przewiduje:

„Sąd opiekuńczy może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy.”

59. Nowelizacja Kodeksu z dnia 19 lipca 2001, która weszła w życie 27 września 2001 r., obejmuje postępowanie dotyczące zwrotu dziecka w ramach procedury wynikającej z Konwencji haskiej.

60. Przepis Artykułu 598⁶ stanowi, że jeżeli zobowiązany do oddania osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką nie zastosuje się do postanowienia sądu, wówczas sąd, na wniosek uprawnionego, zleci kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie tej osoby.

Zgodnie z Artykułem 598¹⁰:

„Na żądanie kuratora sądowego Policja jest zobowiązana do udzielenia mu pomocy przy czynnościach związanych z przymusowym odebraniem osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką.”

Przepis Artykułu 598¹¹ § 1 stanowi jak niżej:

„Jeżeli przymusowe odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką napotyka przeszkody na skutek ukrycia tej osoby lub na skutek innej czynności przedsięwziętej w celu udaremnienia wykonania orzeczenia, kurator sądowy zawiadomi prokuratora.”

Przepis Artykułu 598¹² brzmi:

1. Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką kurator sądowy powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby dobro tej osoby nie zostało naruszone, a zwłaszcza aby nie doznała ona krzywdy fizycznej lub moralnej. W razie potrzeby kurator sądowy może zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji.
2. Jeżeli wskutek wykonania orzeczenia miałoby doznać poważnego uszczerbku dobro osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką, kurator sądowy wstrzyma się z wykonaniem orzeczenia do czasu ustania zagrożenia, chyba że wstrzymanie wykonania orzeczenia stwarza poważniejsze zagrożenie dla tej osoby.

61. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego, w zakresie praw do odwiedzin, jeśli rodzic zobowiązany decyzją sądu do respektowania praw drugiego z rodziców do kontaktu z dzieckiem odmawia mu tego prawa, decyzja sądu gwarantująca dostęp do dziecka jest poddana postępowaniu egzekucyjnemu. Przepisy Kodeksu Postępowania Cywilnego dotyczące egzekucji zobowiązań o charakterze niemajątkowym mają zastosowanie do przypadków wykonywania decyzji sądu w sprawach o prawa rodzicielskie oraz dostęp do dzieci (zobacz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1976 r. III CZP 94/75, OSNCP 1976 7-8)

62. Jeśli sąd rodzinny zobowiązuje rodzica wykonującego władze rodzicielską do zapewnienia drugiemu z rodziców kontaktu z dzieckiem, przepis Artykułu 1050 Kodeksu Postępowania Cywilnego stosuje się do wykonania tego obowiązku. Przedmiotowy przepis stanowi:

„1. Jeżeli dłużnik ma wykonać czynność, której inna osoba wykonać za niego nie może, a której wykonanie zależy wyłącznie od jego woli, sąd, w którego okręgu czynność ma być wykonana, na wniosek wierzyciela po wysłuchaniu stron wyznaczy dłużnikowi termin do wykonania i zagrozi mu grzywną na wypadek, gdyby w wyznaczonym terminie czynności nie wykonał.

2. Jeżeli wykonanie czynności wymaga wydatków pieniężnych lub dostarczenia materiałów, a obowiązek dostarczenia ich ciąży na wierzycielu, sąd przystąpi do egzekucji w myśl paragrafu poprzedzającego dopiero po wykazaniu przez wierzyciela, że dokonał czynności, od których zależy obowiązek dłużnika, chyba że tytuł egzekucyjny zawiera w tym względzie inne zarządzenie.”

63. Przepis Artykułu 1092 Kodeksu brzmiał następująco:

„Przy odbieraniu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką komornik powinien zachować szczególną ostrożność i uczynić wszystko, aby osoba ta nie doznała krzywdy fizycznej lub moralnej. Komornik powinien zażądać pomocy organu opieki społecznej lub innej powołanej do tego instytucji, a w razie potrzeby pomocy biegłego.”

C. Polski Kodeks Karny

64. Artykuł 211 Kodeksy Karnego z 1997 r. stanowi jak niżej:

„Kto, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru, uprowadza lub zatrzymuje małoletniego poniżej lat 15 albo osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

65. Skarżący zarzucił naruszenie Artykułu 8 Konwencji w związku z nieskutecznością wykonania przez władze krajowe decyzji sądów w Polsce gwarantujących mu prawo do odwiedzania dzieci oraz nakazujących powrót jego córek do Włoch. Przepis Artykułu 8 Konwencji stanowi w tym zakresie, że:

“ 1. Każdy ma prawo do poszanowania swej prywatności oraz życia rodzinnego....

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.”

A. Stanowisko stron postępowania

66. Skarżący zarzucił, że władze nie podjęły poważnych kroków w celu wykonania decyzji gwarantujących mu prawo do widywania się z córkami oraz nakazujących powrót dzieci do Włoch. Podniósł także w dalszej kolejności, że nic nie zostało zrobione w celu odnalezienia jego córek, które za każdym razem gdy miała nastąpić wizyta władz były ukrywane przez ich matkę oraz jej rodzinę. Poza tym skarżący twierdził, że prowadzone przeciw niemu postępowanie karne *de facto* pozbawiło go możliwości wykonywania prawa odwiedzin, gdyż nie mógł przyjechać do Polski w obawie przed aresztowaniem.

67. W zakresie prawa do widywania się z dziećmi Rząd potwierdził, iż władze krajowe przyznały skarżącemu niniejszą możliwość. Określił jednak, że skuteczne wykonanie tych decyzji było udaremniane przez K.P.

Ponadto Rząd podnosił, iż skarżący do pewnego stopnia przyczynił się do tego, że jego prawo do odwiedzania córek nie mogło zostać zrealizowane. Odniósł się w tej mierze do postępowania karnego wszczętego przeciw niemu w związku z niepłaceniem alimentów na dzieci przez okres niemal trzech lat między 1999 a 2002 r., w związku z czym wydano przeciw niemu nakaz zatrzymania. Zdaniem Rządu to właśnie strach przed aresztowaniem powstrzymywał skarżącego od przyjazdu do Polski i złożenia wizyty dzieciom.

B. Stanowisko Rządu Włoch

68. Rząd Włoch pragnie wyrazić ubolewanie nad tym, że upływ czasu przyniósł tak nieodwracalne konsekwencje dla relacji między skarżącym a jego dziećmi, nie tylko z perspektywy praw wynikających z Artykułu 8 Konwencji, ale również z powodu negatywnych skutków jakie wynikają z utraty jednego z rodziców przez dzieci. Rząd ponadto boleje nad faktem, że władze nie podjęły żadnych pośrednich kroków, które mogłyby w tych okolicznościach przynieść pozytywne efekty zmierzające do ułatwienia skarżącemu ponownego złączenia się z córkami na przykład poprzez uruchomienie pomocy psychologicznej, a w sytuacji drastycznej, nawet umieszczenie dzieci w publicznym ośrodku pomocy.

C. Stanowisko Trybunału

1. Zasady ogólne

69. Trybunał przypomina, że zasadniczym celem Artykułu 8 jest ochrona jednostki przed arbitralnym działaniem władz publicznych. Dodatkowo zawarte są w niej pozytywne zobowiązania do skutecznej „ochrony” życia rodzinnego. W obu zakresach należy skupić się na zachowaniu równowagi między konkurencyjnym interesem jednostki a interesem ogółu; poza tym w obu z nich Państwo zachowuje określony margines swobody określenia standardów według uznania [tzw. margin of appreciation- przypis tłumacza] (zobacz. *Keegan p. Irlandii*, wyrok z dnia 26 maja 1994, Serie A nr. 290, str. 19, § 49).

70. W zakresie powinności Państwa do podjęcia pozytywnych działań, Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że Artykuł 8 zawiera w sobie prawo jednego z rodziców do podjęcia środków zmierzających do ponownego połączenia się z dzieckiem oraz zobowiązanie władz krajowych do ułatwienia mu takiego powrotu. (zobacz, między innymi, sprawa *Ignaccolo-Zenide p. Rumunii*, nr. 31679/96, § 94, ETPCz 2000-I; sprawa *Nuutinen p. Finlandii*, nr. 32842/96, § 127, ECHR 2000-VIII; oraz sprawa *Iglesias Gil i A.U.I. p. Hiszpanii*, nr. 56673/00, § 49, ETPCz 2003-V).

71. W sprawach dotyczących egzekucji wyroków z zakresu prawa rodzinnego, Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że tym co jest dla niego decydujące jest fakt czy władze krajowe podjęły wszelkie niezbędne środki jakich można rozsądnie oczekiwać, w kontekście zmiennych okoliczności każdej sprawy, w celu doprowadzenia do skutecznego wykonania decyzji. (see *Hokkanen p. Finlandii*, wyrok z dnia 23 września 1994, Serie A nr. 299-A, § 53; *Ignaccolo-Zenide*, op. cit, §96; *Nuutinen*, op. cit, §128; oraz *Sylvester p. Austrii*, numery 36812/97 i 40104/98, § 59, z dnia 24 kwietnia 2003).

72. W sytuacjach tego rodzaju, adekwatność zastosowanego środka jest oceniana przez pryzmat szybkości jego wdrożenia, gdyż upływ czasu może spowodować nieodwracalne skutki w relacjach między dzieckiem a rodzicem, który z nim nie mieszka. W postępowaniu związanym z realizacją Konwencji haskiej z dnia 25 października 1980 r. na temat cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, jest więcej niż pewne, że jej Artykuł 11 wymaga od organów sądowych i administracyjnych podjęcia dynamicznych kroków w celu urzeczywistnienia powrotu dzieci do kraju z jakiego zostały uprowadzone, dlatego każdorazowa przerwa w podejmowaniu wspomnianych działań, trwająca dłużej niż sześć tygodni, może dawać podstawę do możliwości żądania od władz podani szczegółowego uzasadnienia przyczyn zaistniałej zwłoki. (zobacz *Ignaccolo-Zenide*, op. cit, § 102, oraz *H.N. p. Polsce*, nr. 77710/01, §§ 78 oraz 83, z dnia 13 września 2005).

73. Trybunał ponadto stwierdził że mimo, że użycie środków przymusu wobec dzieci nie jest wskazane w tak wrażliwym polu działania, nie można wykluczyć użycia sankcji w sytuacji niezgodnego z prawem zachowania się rodzica, który sprawuje nad dziećmi pieczę (zobacz *Ignaccolo-Zenide*, op.cit, § 106).

74. Ostatecznie, Trybunał pragnie przypomnieć, że przepisy Konwencji muszą być stosowane zgodnie z zasadami prawa międzynarodowego, w szczególności tego, które odnosi się do międzynarodowej ochrony praw człowieka (zobacz *Streletz, Kessler i Krenz p. Niemcom* [WI], numery skarg. 34044/96, 35532/97 oraz 44801/98, § 90, ETPCz 2001-II, oraz *Al-Adsani p. Zjednoczonemu Królestwu* [WI], nr. 35763/97, § 55, ETPCz 2001-XI). W związku z tym, Trybunał uznaje, że pozytywne zobowiązania nałożone na Państwo-Stronę, dotyczące połączenia rodzica z jego dziećmi i wynikające z Artykułu 8 Konwencji, powinny być interpretowane w świetle postanowień Konwencji haskiej, oczywiście pod warunkiem, że dane Państwo jest sygnatariuszem tego instrumentu (zobacz *Ignaccolo-Zenide*, op. cit, § 95).

2. Zastosowanie zasad ogólnych do przedmiotowej sprawy

75. W pierwszej kolejności Trybunał pragnie zauważyć, że oczywistym jest fakt, że więzi łączące skarżącego z A oraz B zaliczają się do tego co określa się mianem życia rodzinnego w rozumieniu Artykułu 8 Konwencji.

76. Trybunał odnotowuje, że istotą niniejszej skargi jest brak skutecznej egzekucji decyzji nakazujących powrót dzieci do Włoch. W świetle powyższych zasad, tym co jest decydujące w niniejszej sprawie jest ustalenie czy polskie władze podjęły wszelkie konieczne kroki do wykonania tych decyzji. Co więcej, Trybunał przypomina, że to jak szybko nastąpiła implementacja nakazu w sprawie zwrotu dzieci jest tutaj kluczowe, gdyż skarżący złożył wnioski do sądów w trybie pilnym właśnie po to, aby chronić jednostkę przed jakąkolwiek szkodą jaka może wyniknąć z upływu czasu (zobacz wyrok w sprawie *H. N.* op. cit. §77 i §78).

77. Trybunał zauważa, że władze krajowe decyzją, która stała się ostateczna w dniu 8 czerwca 2001, najpierw nakazały zwrócenie dzieci skarżącemu do Włoch, a następnie podjęły wysiłki w celu wykonania zarządzenia o powrocie dzieci. Niemniej jednak nakaz nie został nigdy wprowadzony w życie, a w dniu 7 czerwca 2005 sąd krajowy orzekł, że nastąpiła zmiana okoliczności, gdyż powrót dzieci do Włoch narażał je na poważne ryzyko w znaczeniu Artykułu 13 (b) Konwencji haskiej. W tym kontekście, Trybunał przypomina, że zmiana w opisanych okolicznościach może wyjątkowo usprawiedliwiać niewykonanie ostatecznej decyzji nakazującej zwrot dzieci. Jednak, mając na uwadze pozytywne zobowiązania Państwa wynikające z Artykułu 8 Konwencji oraz ogólne wymagania związane z poszanowaniem praworządności, Trybunał musi

upewnić się czy zmiana we wskazanych okolicznościach faktycznych nie była konsekwencją zaniechania podjęcia przez Państwo wszelkich możliwych środków jakich można by racjonalnie oczekiwać w celu wykonania nakazu dotyczącego zwrotu dzieci (zobacz *Sylvester*, op. cit., § 63).

78. Trybunał dostrzega, że w ramach postępowania dotyczącego wniosku skarżącego w sprawie powrotu dzieci, sprawa kilkakrotnie leżała uśpiona, a okresy braku aktywności trwały za każdym razem po kilka miesięcy. W szczególności podjęcie decyzji przez sąd apelacyjny trwało od 2 lutego do 3 czerwca 2000, a w okresie między dniem 16 czerwca a 21 października 2000, nie zostały zwołane żadne posiedzenia Sądu Rejonowego, natomiast w okresie między 5 stycznia a 1 czerwca 2001 nie odbyło się żadne posiedzenie sądu Okręgowego w Poznaniu. Trybunał uznaje zatem, że nie doszło do przedstawienia satysfakcjonującego wytłumaczenia dla usprawiedliwienia wspomnianych opóźnień.

79. W odniesieniu do następującego dalej postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez komornika sądowego, Trybunał również zauważa, że na wniosek skarżącego z dnia 19 lipca 2001 r., w sprawie wykonania decyzji sądu komornik zareagował-żądając od K.P. zwrotu dzieci –dopiero w dniu 10 września 2001 r. Zważywszy na odmowę podporządkowania się wezwaniu przed dłużniczkę, komornik umorzył postępowanie po trzech miesiącach tj. w dniu 31 grudnia 2001. Winę za wskazane okresy beczynności należy zatem przypisać władzom krajowym.

80. Trybunał uznaje również, że po tym jak kuratorzy sądowi podjęli próby odnalezienia dziewczynek A i B w styczniu 2002 roku, pozostali praktycznie beczynni aż do terminu kolejnej próby zlokalizowania pobytu dzieci, która miała miejsce w dniu 21 października 2002 (zobacz punkty 34 i 36 powyżej).

Trybunał zauważa także, że ostatecznie, w dniu 3 kwietnia 2003 r., kiedy władzom udało się wreszcie znaleźć dzieci, okoliczności nie pozwalały już na to aby je odebrać matce.

81. Trybunał przyjmuje do wiadomości trudności związane z charakterem sprawy, które wynikają z faktu, że K.P. ukrywała się wraz z dziewczynkami, a w dniu 3 kwietnia 2003 r. odmówiła wydania ich kuratorom i policji. Mimo, że użycie środków przymusu wobec dzieci nie jest wskazane, Trybunał pragnie zwrócić uwagę, iż nie można wykluczyć użycia sankcji w sytuacji bezprawnego działania rodzica, który sprawuje nad dziećmi pieczę. W tym kontekście, Trybunał zauważa, że podczas gdy nie ma wątpliwości, że K.P. nielegalnie zabrała dzieci i uniemożliwiła wykonanie prawomocnych orzeczeń sądu nakazujących oddanie przez nią dziewczynek A i B, władze krajowe umorzyły postępowanie karne prowadzone przeciwko niej, stwierdzając że uprowadzenie oraz ukrywanie

dzieci charakteryzowało się „niską społeczną szkodliwością” (zobacz punkty 18 i 41 powyżej).

82. Nie zapominając zatem o trudnościach wywołanych oporem matki dzieci, Trybunał uznaje, że niekorzystny upływ czasu nastąpił w głównej mierze w wyniku sposobu działania władz w niniejszej sprawie. W związku z tym, Trybunał przypomina, że skuteczna ochrona życia rodzinnego wymaga aby przyszłe relacje między rodzicami i dziećmi nie były determinowane jedynie przez zwykły czynnik jakim jest upływ czasu (zobacz *W. p Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 8 lipca 1987, Serie A nr. 121, p. 29, § 65, i *Sylvester*, op. cit, § 69).

83. Ostatecznie, Trybunał zauważa, że celem niniejszego postępowania nie jest zbadanie zgodności z prawem czy arbitralności decyzji nakazujących tymczasowe aresztowanie skarżącego wydanych w styczniu 2002 r. Trybunał ma również świadomość, że postępowanie karne przeciwko skarżącemu zostało wszczęte w związku z niepłaceniem przez niego alimentów na rzecz córek, zasądzonych przez sąd w dniu 1 grudnia 1999 r. Niemniej jednak, decyzja w tej sprawie obowiązywała do 14 października 2002, podczas gdy władze utrzymywały nakaz aresztowania aż do marca 2005 r. W tym czasie, sądy krajowe uznawały za bezzasadne kolejne wnioski o wypłacenie alimentów składane przez K.P. (zobacz punkty 63 i 65 powyżej). Tym samym, zdaniem Trybunału, w szczególnych okolicznościach przedmiotowej sprawy, utrzymywanie przez okres ponad trzech lat nakazu aresztowania wobec skarżącego, mimo że wynikało z jego własnej decyzji o niełożeniu na swoje dzieci, utrudniało mu przyjazd do Polski w celu złożenia wizyty dzieciom oraz nie pomogło w wykonaniu decyzji sądu nakazującej ich powrót do Włoch.

84. Mając na względzie powyższe, Trybunał pragnie podsumować, że polskie władze nie zdołały podjąć bez zbędnej zwłoki, niezbędnych działań jakich można by od nich oczekiwać w celu wykonania nakazu zarządzającego zwrot dzieci skarżącemu i w związku z tym ochronić jego prawa do widzenia się z dziećmi, naruszając tym samym jego prawo do ochrony życia rodzinnego, gwarantowane w Artykule 8 Konwencji. W związku z tym, doszło do naruszenia przepisu Artykułu 8 Konwencji.

85. Odnosząc się do stwierdzenia naruszenia Artykułu 8, Trybunał uznaje, że nie jest konieczne badanie innych aspektów skargi podniesionych przez skarżącego, a konkretnie nieskuteczności egzekucji decyzji gwarantującej mu prawa do widywania dzieci głównie w latach 2001-2005.

Trybunał zauważa, że brak kontaktu między skarżącym a jego dziećmi we wskazanym okresie był w głównej mierze spowodowany porażką poszukiwań dzieci, które były prowadzone przez władze, gdyż K.P. ukrywała je w celu uniemożliwienia wykonania decyzji wydanych zgodnie z Konwencją haską oraz wydanym przeciw skarżącemu nakazie zatrzymania, który uczynił jego przyjazd do Polski trudniejszym. Powyższe

okoliczności zostały wzięte przez Trybunał pod uwagę w rozstrzygnięciu sprawy, w wyniku czego zostało stwierdzone naruszenie przez władze krajowe praw skarżącego do poszanowania jego życia prywatnego.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 6§1 KONWENCJI

86. Skarżący zarzucił, nieskuteczność egzekucji prawomocnych decyzji sądów umożliwiających mu widywanie się z dziećmi oraz nakazujących powrót jego córek do Włoch na podstawie Artykułu 6 § 1 Konwencji, którego właściwy fragment brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”

A. Stanowiska stron

87. Skarżący przedstawił, iż mimo że władze krajowe uznały jego prawo do połączenia z dziećmi i pozytywnie rozpatrzyły jego wniosek złożony w trybie Konwencji haskiej, nie zdołały doprowadzić do wykonania owych decyzji. Skarżący podkreślał, że znalezienie kobiety z dwójką dzieci, która utrzymywała trwałe relacje zarówno ze swoją rodziną jak i przyjaciółmi, nie powinno być dla władz problematyczne. Stwierdził, że jego prawo do skutecznego wykonania prawomocnych decyzji władz krajowych, które stanowi część prawa dostępu do sądu, nie było respektowane przez polskie władze.

88. Pozwany Rząd odrzucił te argument twierząc, że władze działały starannie i kilkakrotnie dokonywały prób wykonania decyzji sądów. Ich wysiłki okazały się jednak nieskuteczne z powodu ukrywania się przez K.P.wraz z dziećmi. Pozwany Rząd podkreślił, że sprawa miała wyjątkowo trudny charakter, gdyż dotyczyła wrażliwych spraw rodzinnych związanych z nieletnimi.

B. Stanowisko Rządu Włoch

89. Rząd włoski podnosił, że niewykonując ostatecznych decyzji sądu pozwany Rząd pozbawił je *de facto* jakiegokolwiek skuteczności co jego zdaniem jest poważnym naruszeniem prawa do sądu gwarantowanego Artykułem 6 Konwencji.

C. Ocena Trybunału

90. Trybunał pragnie wskazać na różnice w charakterze dóbr chronionych Artykułem 6 oraz 8 Konwencji. Artykuł 6 zawiera gwarancje o charakterze procesowym, a konkretnie gwarantuje „prawo do sądu” przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach jednostki, podczas gdy Artykuł 8 służy szerszemu celowi, a mianowicie zapewnieniu poszanowania, m.in. życia rodzinnego. Różnica w celach jakim służą wskazane gwarancje wynikające z Artykułów 6 oraz 8, może w okolicznościach konkretnej sprawy, uzasadniać wzięcie pod uwagę tego samego stanu faktycznego w ramach badania zarzutów związanych z dwoma przepisami (zobacz np. *McMichael p. the Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 24 lutego 1995, Serie A nr. 307-B, str. 57, § 91).

91. W przedmiotowej sprawie, Trybunał uznaje, że brak poszanowania dla życia rodzinnego skarżącego wynikający z nieskuteczności egzekucji ostatecznych decyzji ws. zwrotu [dzieci] jest istotą jego skargi. Mając na uwadze rozstrzygnięcie Trybunału w zakresie Artykułu 8, które skupia się właśnie na sprawie nieskutecznej egzekucji prawocnych decyzji sądów, Trybunał uznaje, że nie jest już konieczne badanie stanu faktycznego w świetle gwarancji chronionych Artykułem 6 (zobacz *Sylvester p. Austrii*, op. cit, § 76). Mając powyższe na uwadze, Trybunał uważa za zbędne osobne badanie wniosku skarżącego w zakresie nieskuteczności egzekucji przyznanych mu praw do odwiedzin dzieci.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

92. Przepis Artykułu 41 Konwencji stanowi:

“Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi taka potrzeba, o przyznaniu słusznego zadośćuczynienia pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

93. Skarżący domagał się wypłacenia kwoty 39.100 euro tytułem odszkodowania za poniesioną szkodę materialną wynikającą z kosztów czterdziestu sześciu podróży między Włochami a Polską w czasie trwania postępowania egzekucyjnego jak również odbytych w celu odwiedzin dzieci w Polsce. Skarżący określił, że odbył osiem podróży w 1999 r., dwadzieścia cztery w 2000 r. oraz dwanaście w 2001 roku. Dodatkowo przyjechał jeden raz w 2002 oraz w 2005 roku.

W zakresie szkody niematerialnej, skarżący domaga się wypłaty 50.000 euro tytułem zadośćuczynienia za doznane przez niego i jego dzieci cierpienia.

94. Rząd podniósł, że brak jest związku przyczynowego między żądaniami finansowymi skarżącego co do szkody materialnej, a zarzucanymi naruszeniami Konwencji. W odniesieniu do szkody niemajątkowej, Rząd wskazał, że żądania skarżącego mają charakter nieuzasadniony i nadmierny.

95. W odniesieniu do poniesionych przez skarżącego kosztów podróży i pobytu, które były rezultatem składania odwiedzin dzieciom oraz jego udziału w postępowaniu egzekucyjnym ws. wykonania nakazu powrotu dzieci orzeczonego na podstawie Konwencji haskiej, a których zwrotu domaga się skarżący z tytułu poniesionych strat materialnych, Trybunał uznaje, że powinny być one uznane za roszczenia mieszczące się w rozdziale zwrotu poniesionych kosztów i wydatków.

96. W zakresie szkody niematerialnej, Trybunał nie widzi powodu aby wątpić w to, że skarżący doznał cierpień psychicznych w związku z nieskutecznością egzekucji wyroku sądu nakazującego zwrot dzieci i uznaje, że samo stwierdzenie naruszenia nie może być uznane za wystarczające słuszne zadośćuczynienie w tych okolicznościach. Mając na względzie kwoty zasądzone w podobnych sprawach (zobacz, np., *Ignaccolo-Zenide*, op.cit, §117, i *Hokkanen*, op. cit., str. 27, § 77; zobacz również, *mutatis mutandis*, *Elsholz p. Niemcom* [WI], nr. 25735/94, § 71, ETPCz 2000-VIII and *Kutzner p. Niemcom*, nr. 46544/99, § 87 ETPCz, 2002-I; i *Sylvester*, op.cit, § 84) i orzekając w sprawie na zasadzie słuszności, tak jak tego wymaga Artykuł 41 Konwencji, Trybunał zasądza na rzecz skarżącego kwotę 7 000 euro.

B. Koszty i wydatki

97. Skarżący domagał się przyznania mu kwoty całkowitej 17.683 euro tytułem poniesionych kosztów i wydatków, które rozkładają się w sposób następujący:

(i) 9.700 euro za koszty adwokackie związane z zaangażowaniem czterech prawników, którzy reprezentowali skarżącego na różnych etapach postępowania w Polsce;

(ii) 6.000 euro za koszty adwokackie związane z opłaceniem adwokata, który reprezentował skarżącego w postępowaniu przez Trybunałem

(iii) 1.600 euro za koszty tłumaczenia w trakcie postępowania krajowego;

(iv) 1.500 złoty, jako ekwiwalent 383 euro w dacie uregulowania należności, tytułem zwrotu poniesionych kosztów sądowych w postępowaniu egzekucyjnym przed sądem krajowym.

98. Rząd wskazał, że koszty i wydatki, których zwrotu domaga się skarżący są nadmierne jak również w części niezwiązane ze sprawą, gdyż nie zostało udowodnione, że zostały poniesione w celu niedopuszczenia do wystąpienia naruszenia czy też w celu naprawy zarzucanego naruszenia.

99. Zgodnie ze spójnym orzecznictwem Trybunału w niniejszej kwestii, koszty i wydatki które mają być zasądzone pokrzywdzonej stronie muszą zostać poniesione w celu niedopuszczenia do dalszych naruszeń lub w celu naprawy sytuacji związanej z naruszeniem Konwencji, co musi być stwierdzone przez Trybunał dla określenia zadośćuczynienia. Trzeba wykazać również, że koszty zostały rzeczywiście poniesione i że ich kwota ma racjonalny charakter (zobacz, np. *Venema p. Holandii*, nr. 35731/97, § 117, ETPCz 2002-X).

100. Trybunał uznaje, że koszty i wydatki odnoszące się do postępowania krajowego, tak długo jak dotyczą postępowania egzekucyjnego, które doprowadziło do stwierdzenia naruszenia Konwencji (zobacz punkt 95 powyżej) oraz koszty postępowania toczącego się w Strasburgu należy uznać za koniecznie poniesione.

W związku z tym muszą zostać zwrócone, jednak tylko do takiej wysokości, która nie przekracza racjonalnego poziomu (zobacz *Ignaccolo-Zenide*, op. cit, § 121).

101. Niemniej jednak, Trybunał pragnie zauważyć, że żądania finansowe skarżącego co do zwrotu kosztów i wydatków poniesionych przed polskimi sądami nie zostały udokumentowane żadnymi fakturami ani innymi dowodami. W związku z tym, Trybunał uznaje, że skarżący nie zdołał właściwie dowieść faktu poniesienia przedmiotowych kosztów, z wyjątkiem kosztów reprezentacji poniesionych przed Trybunałem, na które wskazywały dołączone faktury. Przechodząc do kosztów wynikających z czterdziestu sześciu podróży, jakie skarżący odbył do Polski, Trybunał zauważa, że również to żądanie nie zostało poparte żadnymi dowodami. Skarżący nie zdołał również wyszczególnić dokładnych dat, w jakich odbył wskazane podróże. Trybunał uznaje jednak, na tle okoliczności faktycznych niniejszej sprawy, że skarżący musiał ponieść koszty przejazdu oraz pobytu związane z jedną podróżą jaką odbył do Polski w 2002r. w związku z próbą wykonania sądowego nakazu zwrotu wydanego na podstawie Konwencji haskiej.

102. Rozstrzygając w sprawie na zasadzie słuszności oraz mając na względzie to, że niezaprzeczalnie sprawa należała do skomplikowanych, Trybunał przyznaje skarżącemu kwotę 7000 euro w ramach zwrotu poniesionych kosztów i wydatków.

C. Odsetki z tytułu niewypłacenia zadośćuczynienia

103. Trybunał uważa, że odsetki z tytułu nie wypłacenia zasądzonych kwot powinny być ustalone zgodnie z stopą procentową Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji w związku z nieskutecznością egzekucji nakazu zarządzającego zwrócenie dzieci skarżącemu;
2. *Uznaje*, że nie ma potrzeby rozpatrywać pozostałych zarzutów jakie podniósł skarżący dotyczących Artykułów 6 § 1 oraz 8 Konwencji;

4. *Uznaje*
 - (a) pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty:
 - (i) 7.000 euro (siedem tysięcy euro) z tytułu szkód niematerialnych;
 - (ii) 7.000 euro (siedem tysięcy euro) tytułem zwrotu kosztów i wydatków;
 - (iii) jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany od tych kwot;
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki według stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe;

5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 8 stycznia 2008 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Fatoş Araci
WiceKanclerz

Nicolas Bratza
Przewodniczący